

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvétel:	
Egész évre	16 kor.
Hegyedévre	4 "
Helyben káshoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
húsz utáni napok kivételével.
—
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 8.
—
A szerkesztőség kérésre visszaküldi
vagy megőrzésére nem vállalunk.
—
Hirdetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.
—
Egyes eseten óra 8 álló.

NAGYVÁRAD, április 12.

Emberi lét.

(K. Ö.) Emberi létet biztosítani a nemzet nagy rétegének, oly feladat, melynek megoldása a szociálpolitikus legnemesebb teendői közé tartozik. Magyarországon mindenre, csak erre nem törekedtünk. Amit tettünk, az egyes osztályok javát szolgálta, de nem a nemzet egyetemét. Sőt az osztálypolitika elhatalmasodásával már mást nem is tehattünk, mint a nemzet egyetemét érdeklő ellentétes társadalmi és törvényhozási intézkedéseket meghozni.

Törvényes intézkedésekkel és intézményekkel teremtettünk oly kereskedői osztályt a székesfővárosban, mely tele marékmal szórja a pénzt és merit az élet örömeiből, de megmetyeljezi erkölcsiben nemcsak a fővárost, hanem az egész országot. De a ki a börze és kereskedelmi törvény tulliiberális intézkedései ellen mer felszólalni, az ellensége a haladásnak és a szabad kereskedelmi forgalomnak. Pedig úgy a börze, mint a kereskedelmi törvény teszik lehetővé a produktív munka kiaknázását, a termelő osztályok kiszípolozását, egész vidékek kifosztását.

Mindennek kölcsön hatása gyanánt jelentkezik a közéletnek az a szomorú jelensége, hogy egész néprétegek kénytelenek emberi létnek nem nevezhető életmódot folytatni. Oly életmódot, mely életrendében az emberi lét fogalmát kiszufolja, minek következtében erkölcsi színvonala sem lehet kifogástalan.

Az a népréteg, mely nálunk az emberi lét megett maradó életrenddel kénytelen beérni, a gazdasági cselédek. Az emberi lét általános színvonala megkívánja a munkaerőt biztosító nyugalmat és pihenést, megkívánja a teljesítésnek megfelelő igazságos és biztos ellenértéket, a bért, melyet semmiféle kizsákmányolással megrövidíteni nem lehet. Mindez, sajnos, a gazdasági cselédeknek nincs meg, vagy legalább is nem abban a mértékben, mint azt az emberi lét megkívánja.

Darányi miniszter, ki egész ministersége alatt, mindig a kis emberről gondoskodott, most a gazda és cseléd közötti jogviszony szabályozásáról alkotott törvénytervezettel a nemzeti lét ezen fájó sebében segíteni akar. A szándék a lehető legnemesebb, a kivétel közigazgatási szerveink és a gazdatársadalom jóakarátán és nagyrészt áldozatkészségén mulik.

Mit akar Darányi törvényjavaslata? A gazdának tisztességes munkát, a gaz-

dasági cselédnek és családjának emberi létet biztosítani. Ez röviden van mondva, de a lényeg és ennek megvalósítása egy fejezet és nem is az utolsó, a társadalmi béke és az ország nyugodt gazdasági fejlődésének megalapozásában.

A mezőgazdasággal összefüggő kérdéseket a legnagyobb körültekintéssel, jóakarattal és áldozatkészséggel kell kezelnünk. Sajnos, hogy erre csak most jövünk reá, mikor mezőgazdaságunk oly sok válságon ment keresztül. A leglényegesebb oka ennek kétségkívül az, hogy mezőgazdaságunk semmi irányban törvényes oltalomban nem részesült. Ennek következménye azután az lett, hogy a föld ugyan megmaradt, ámbar a külföldi birtokosok révén a magyar föld is csökkent, de a földbirtok folyton gazdát cserélt. És keletkezett oly új gazda és bérlőosztály, mely a földet és cselédjeit is zsarolta. Megteremtődött a gazdasági cselédkérdés.

A mezőgazdaság eddig is sok áldozatot hozott, az új cseléd-törvény új áldozatot követel. Meghozza, mert érdekében van a nyugodt gazdasági viszonyok biztosítása, de joggal megkövetelheti azt, hogy oly agrárpolitikát csináljon a kormány, mely a mezőgazdaság jövedelmezőségét emeli és fokozza.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Sárgacukor.

Irt: M. E.

Nemes és nemzetes Bogarassy ur hatalmas elhízott alak volt, amolyan őszülő öreg ember, aki maholnap már kikopik az életből, azért aztán mindig zsémbel, fáj neki a fenálló világ s bosszantja, hogy vannak, akik még mindig tudnak szivből jövő kacajra fakadni, mikor ő már csak dörmögni tud.

Voltaképp Bogarassnak hívták, csak hogy még diákkorában volt alkalma tapasztalni, hogy sokan azt jómagyarul félbolondnak értelmezik, (hiszen a bogaras, vagyis akinek sok a bogara, nem áll messze a félbolondtól.) Hogy tehát a világ gonosz szájára lakatot tegyen, előbb Bogarassy-t, majd Bogarassy-t kezdett használni. De még így is sokan belekapcskódtak bogaras nevében, miért is ujabban Bogarassynak irogatta magát, amit aztán sokan Bagóarassynak találtak ejteni.

Pedig kár volt nevét így elferdítenie. Illet az hozzá mindenképen. Talán, ha Ádám apánk adta volna a nevet, akiről pedig irva van, hogy mindenféle állatot jellemzően nevével nevezett, ő is Bogarassnak keresztelte volna. Mert szó ami szó, de Bogarassy urnak sok bogara volt. Hajlott a fősvénységre, mint a legtöbb vén ember, de szerette a nyálánkságot, mint sok öreg ember; arra nem sajnálta pénzét. Legkedvesebb nyálánksága a sárgacukor volt. Hej, minő dicseriadákat tudott ő arról zengedezni... Hogy az nem is cukor, vétek annak nevezni,

az valami olypmusi ambrózia, a nádméznek, annak a kávéédesítő tehérségnek a szine-java, melyet a gyártáskor kiszippantanak, mert nem méltó hozzá még a nádmáz sem, stb. s b.

Mindamellett az öreg szörnyen restellette, hogy mint valami kis gyermek — sárgacukron rontja hajdani fogsora düledező emlékoszlopait: (egy-egy szivos természetű agyarárt, nagy idők tanuját. Nem is tudta azt a faluban senki, csak az az örmény kereskedő, akitől titokban vásárolta az egész heti adagot. Történt azonban, hogy a kereskedő elhalálozott s neje vezette az üzletet. Bogarassy urra ez mérhetetlen csapás volt. Már most kitől veszi a sárgacukrot? Mert, hogy vennie kell és venni fog, az nem is képezte vita tárgyát.

Elfogyott a cukor s ő már két napja nem nyálánkodott. Mit csináljon? Csak nem fogja sárgacukorszopási titkát asszonyra bízni... Ő, aki annyira gyűlölte a fehérsépet mindenha, hogy meg sem házasodott... Aztán azok kiabálnak, megtudná a falu, az pedig nagy dolog! De bizony mégis csak nagyobb volt benne a sárgacukor szeretete, mint az asszonyokban való bizalmatlanság; végre is beállított a boldogult örmény boltjába s (gondolván magában: ha már vesz, hát vegyen,) kért egy fél kiló sárgacukrot, de a »sárgacukor« szót halkán mondta s a végét elharapta. Az asszony azonban megértette s messze csengő hangon, hogy a bolt másik végében is meghallhatták, ismételte csodálkozva:

— Sárgacukrot...?

Bogarassy ur már dühös volt, hogy így kikajabálják amit ő titkol. Az asszony azonban még tovább ment s pakolás közben hangosan kezdett enyelegni:

— És ezt a sok sárgacukrot az ur mind elszopja?

Ez már sok volt. Az öreg ur felháborodásában faképnél hagyta az egész boltot, ha mégannyi sárgacukor volt is benne.

Othon okos gondolata támadt. Irt a közzelfekvő városba egy kereskedőnek, hogy küldjön neki utánvételt két kg. sárgacukrot, de jól pokolja be, nehogy gyanítani lehessen a tartalmát. Remélte, hogy néhány napig csak kibuzza sárgacukor nélkül.

Délután azonban nem érezte jól magát: hiányzott a sárgacukor. Sétára indult a faluban s ekkor kitűnő ötlete támadt. Megpillantott egy parasztyereket, amint egy szál ingben az utca porában játszadozott. Megszólította:

— Ki fia vagy kis öcsém?

— Az édes apámé.

— Azt elhiszem. Hát tudnál-e nekem valamit hozni a boltból?

— Ühüm! már ecetet is hoztam... Csak pénz legyen.

— Na hát itt van két picula, hozz nekem érte az örvénytől sárgacukrot. Aztán mondd azt, hogy magadnak viszed.

A gyerek tovaszárguldott s pár perc múlva megérkezett a sárgacukorral, már messzünnen jelentve, hogy:

— Azt mondta a boltos néni, hogy miért nem megy a bácsi maga?

Bogarassy ur dühösen rivallt az imponztorra:

— Talán megmondta, hogy nekem kell?...

A gyerek bosszantó naivsággal válaszolt:

— Azt mondtam, hogy a bácsi azt mondta, hogy mondjam azt, hogy magamnak viszem.

— Ejnye azt a láncos lobogósát... terin-

A kiegyezés. Bécsből jelentik: A kiegyezési konferenciát ma délelőtt fél 11 órakor kezdték és pedig azon ezuttal az összes államtitkárok és szakreferensek résztvettek, akik az eddigi tárgyalási eredmények resuméjét már tegnap elintézték. A mai tárgyalás anyagát a fogyasztási adók, állategészségi és tarifaügyek még el nem intézett tételei képezik. Az eddigi diszpozíciók szerint a magyar miniszterek még ma délután visszautaznak Budapestre.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, április 12.

Elnök: *Fusth Gyula.*

Somogyi Aladár: Bemutatja a naplóbiráló bizottság jelentését Vajda Sándor ügyében s kéri, hogy az ügyet már a holnapi ülés napirendjére üzzék ki.

A Ház így határozott.

A tanítói javaslat.

Melczér Vilmos: A szászok eddig anyanyelvük rovására is tanulták a magyar nyelvet. A mostani javaslat azonban erősen sérti a felekezeti autonómiát. Fél attól, hogy a magyar nyelvnek a szász iskolákban a törvény szellemében való tanítása a szász nép műveltsége rovására fog menni. A tanító, csak hogy a magyar nyelv sikertelen tanítása miatt fegyelmi alá ne kerüljön, minden egyebet elhanyagol. A fegyelmi vizsgálatot a tanítókról az iskolafenntartókra kell átvinni, azzal, hogy az ultima ráció az iskola bezárása lesz. Nagy aggodalmakat táplál a jövőre nézve, mikor a miniszter egyénisége az autonomia sértetlenül maradásául nem lesz garanciája s ezért a javaslatot nem fogadja el. (Helyeslés a szászok és nemzetiségi padokon.)

Apponyi beszéde.

Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszter: Azt várta az előzmények után, hogy

gettét is — dühöngött az öreg ur — van-e az apádnak nálad nagyobb marhája . . . ?

— Van majdnem akkora is mint a bácsi — replikázott az imposztor s avval odább állt iziben.

Harmadnap csomagja érkezett Bogarassy urnak a kereskedőtől. Csak hogy baj volt. Bepakolni ugyan magyarosan bepakolták, de reáírták: Tartalma: sárgacukor. Aztán meg nem Bogarassynak, hanem Bogarasnak címezték az öreget. Így aztán amint a postára belépett, a tréfás postamester ily szavakkal fogadta:

— Na Kis- és Nagy-Bogarasi Bogaras ur, most már szophat elég sárgacukrot . . .

Az öregnek arcába szökött a vér: Hallatlan; ilyen elfajult világ, ilyen ingerkedő emberek! . . . Felkapott egy kék ceruzát s hatalmas betűkkel ráírta a csomagra: Vissza! Majd a postamesterhez fordult:

— Mivel pedig ön az én becsületes Bogarassy nevémből, melynek nemes viselői a Mátyás király koráig nyulnak, gunyt üzött, ezennel beperelem.

A postamestert bosszantotta a dolog. Hiszen ő csak tréfálni akart, ki tehet róla, hogy az öreg ur olyan bogaras kedvében volt. Állta a pert. A tárgyalás napján aztán előkérték a Bogarassy ur keresztlevelét s mivel ott is Bogaras-t találtak, a postamestert felmentették, az öreg urat pedig az összes perköltségekben elmarasztalták.

Mivel pedig most már nyilvánvaló volt, hogy a kereskedő címzése helyes, ki kellett váltania a 2 kg. sárgacukrot, amit egyébiránt szívesen tett. Volt tehát mit szopnia, de drága volt az a szopogatás . . .

Melczér általánosságban elfogja fogadni a javaslatot, s a részletes tárgyalásnál kísérli meg majd álláspontja érvényesítését. Még mindig ideje van erre a képviselő urnak, mert ő nem zárkózik el elfogadható módosításoktól. Ezek után a javaslatról óhajt szólni. A javaslatnak két célja van. Az egyik javítani akar a tanítók sorsán, anyagi helyzetén, kérdéses vitás jogviszonyaikat akarja rendezni és szabályozni. A másik célja pedig az, hogy az egységes magyar nemzeti eszmét szolgálja. Elsősorban az első céllal kíván foglalkozni. A tanítók még ezelőtt két évvel nem is hitték, hogy anyagi helyzetük ily hamarosan rendezés elé kerül. Az állami tanítók helyzetén ő csak javítást, rendezést eszközölt, bár ez is lényeges emelkedést képez az eddigi helyzettel szemben. A nem állami tanítók fizetése már végleges. Hogy ő, igazságtalanul járt volna el a nem állami tanítók rovására s az államiak javára, az nem állhat meg, mert számokkai bizonyítja, hogy tulajdonképpen közöttük különbség nincs. Elment addig, míg az állam pénzügyi helyzete megengedte. Atvették a kormányzást évekig tartó zavarok után züllött pénzügyi viszonyok között és mikor az államvasutak feltétlenül annyira szükséges szükségletére nem volt fedezet, mégis talált fedezetet a tanítók fizetése felé. (Zajos helyeslés és taps.) Az az állam pénzügyi erejét, most amikor gazdasági harcban állunk, kimeríteni nem lehet. S mióta az állam kiadásai összesen csak 20 millióval emelkedtek, s ő mégis 6 millió korona többletet tudott adni a tanítóknak, — hát hogyha valami felől nyugodt lehet az ő lelkiismerete, akkor nyugodt afelel, hogy a gondjaira bizott tárca ügyeit, de különösen a tanítók ügyeit a szíven viselte. (Éljenzés és taps.) A legtöbb kifogás a kántori fizetés beleszámítása nem merült fel, de ezt, mellőzni lehetetlen volt, mert a 12 millió koronával terhelné meg az államot, amit az állam pénzügyei el nem tudnának viselni. Ezt követelni az államtól nem lehet (Ugy van) s a legnagyobb méltánytalanság ennek kiélézése. (Ugy van.)

Ami a korpótléket illeti, szívesen hozzájárul. Szontágh Andor azon kívánságához, hogy abból legelső sorban a régi tanítók méltányos kívánságai elégítenek ki. (Zajos helyeslés.) Nagyon sajnálja, hogy Molnár Jánost a javaslat ellenzői között találja. Molnár pénzügyi szempontból kifogásolja, hogy az állam beleavatkozhatik abba, hogy mily fizetést adjanak az iskolafenntartók a tanítóknak, de ugyanabban követeli, hogy ezek a fizetések kiegészítenek. Hát ezt a két dolgot összeegyeztetni nem tudja. (Taps.) Nézete szerint az államnak igenis joga van a fizetés minimum megállapításához, különösen akkor, mikor ezt a minimumot kiegészíteni akarja. (Zajos helyeslés.) Ezzel végzett a kérdés pénzügyi részével. Azt hiszi, ha a javaslatból törvény lesz, s majd annak jótéteményeit a tanítók élvezni fogják, — meg van győződve, hogy akkor fognak számolni azok a hangok, melyek a javaslat ellen izgatnak és akár tudatosan, akár öntudatlanul valamely más cél szolgálatában állanak, (zajos helyeslés és taps.) Ezek után áttér a javaslat másik céljára, mely a nemzeti eszmét van hivatva szolgálja. Ez a javaslat nyelvre, vallásra való tekintet nélkül az állam szempontjából biztosítandó leglényegesebb érdekeket szabályozza az oktatás gy terén. Ez következik már az állam fogalmából, létezésének feltételeiből és céljából, s meg kellene valósítani még akkor is, ha ehhez a fizetési-

egészítésnek külön jogcímet nem nyerne is az állam. (Élénk helyeslés és taps.) Főképpen az autonomia szempontjából kifogásolják különböző hangokban ezt a javaslatot.

Molnár János: Hát akiknek nincsen autonómiájuk?

Apponyi Albert gróf: Azoknak majd meglesz az autonómiájuk. (Zajos helyeslés és taps.)

Az autonomia szempontjából való kifogások az autonomia fogalmának téves értelmezésén alapulnak s azért ezekkel nem is vitatkozik. A nemzetiségi képviselők beszédében főként az axloma szerepel, hogy a többnyelvű tanítás pedagógiai nonsens. Hát ez olyan oxloma, melyet csak ők tehetnek magukévá.

Polit leginkább Svájcra szeret hivatkozni az ő találó hasonlataiban, (derűtség) de nyilván nem tudja, hogy Svájcnak majdnem valamennyi iskolájában több nyelvű a tanítás. (Zajos helyeslés és derűtség.) Ilyenek az ő összes nagyképei, állítsuk például az, amelyek szerint az anyanyelven kívül valamely más nyelv tanítása valóságos attentálumot képez a műveltség ellen. (Derűtség.) Ezt hiszi Maniu Gyula is. A legképtelenebb állítás az, mely nagy elkülönített valósággal szemben elzárt tömeget akar visszatartani az ország műveltségébe való bevezetéstől s mi tartozunk a demokraciának is azzal, hogy az ilyen képtelen gondolkodást kiirtsuk, (taps) aztán az államhoz való ragaszkodása sem vett tulságosan jó világitást az ilyen állítás. (Éljenzés és taps.)

Polit Mihály: közbe szól.

Zajos felkiáltások: Vízet az öregnek! Vízet! (Derűtség.)

Apponyi Albert gróf: Igen volt abban a feltevésben, hogy a javaslat ellenségei el sem fogják olvasni azt. Kár, minek azt elolvasni, amit előre elítélnék. (Derűtség.) Például Popovis azért sirt, hogy mi mindent kell majd tanítani magyarul. Hát ez egyszerűen nincs benne a javaslatban. (Derűtség.) A javaslat főiránya különben nem is a magyar nyelv tanítása. A súlypont a magyar nyelv tanítása mellett a nemzet ellenes izgatás megszüntetésére, a hazafias nevelésre irányul. (Taps, helyeslés, taps.)

Zakariás János: Ez nem kell az olának! (Zaj a nemzetiségi padokon.)

Apponyi Albert gróf: Történelmi visszapillantást vett a magyar nyelv tanítására. Felolvassa azt a magyar zsarnok rendeletet, amelyet nem is magyar, hanem bécsi absolut kormány adott ki, amely elrendeli a patriae lingua, a hazai nyelv tanítását . . .

Polit Mihály: Patriae linguarum, hazai nyelveknek. Élénk felkiáltások: Vízet! Vízet! (Derűtség.)

Apponyi Albert gróf: A képviselő ur elment Svájcba, mert rosszak a hazai nyelvek s onnan úgy látszik nem jött vissza. (Élénk derűtség.) A miniszternek, aki költségvetést kér, aki felelős kötelessége ellenőrizni vajjon az a tanító nem államellenes irányban neveli az itjuságot. (Zajos helyeslés és taps.) A tantervre, s tankönyvre való felügyelet szintén nélkülözhetetlen. Aki az autonómiát úgy képzei, hogy ezek nélkül meglehet, az behunyt szemekkel jár s nem tudja, nem látja, mily veszedelmek fenyegetik itt lépten-nyomon (Zajos helyeslés.) A javaslat tisztán és kizárólag az államellenes fegyelmi vétségek megtorlását tartja fenn az állami fegyelmi hatóságnak. (Taps és helyeslés.)

Beszél a fegyelmi ügyekről. Az iskolafenntartók kezében van az elsőfoku fegyelmi jog

s csak akkor kerül ez át a miniszter kezébe, ha ezek a nem állami iskolafentartók az állam nagy szempontját elhanyagolják. Az iskolák autonómiája teljesen zavartalan ott, ahol a nemzeti és állami cél tisztelete érintetlen s csak ott csap le az állam keze, ahol ellene való üzemeket kell megtorolnia. Csak azok félnek az autonómiájuk megcsönkítésétől, akik ezzel az autonómiával mindig visszaéltek. (Taps.)

Ezekután kérde, mi maradt a sok támadás erejéből, melylyel a javaslatra róttak? Nemzeti gondolkodása barátjai kívül kéri azokat, akik felekezeti érdekeiket féltették itt, inkább támogassák őt, mintsem aggodalmaikat hangoztassák, mert éppen e javaslat konzerválja a felekezeti iskolák intézményét.

A javaslat tisztán az államellenes fegyelmi vétségeket tartja fenn az állami fegyelmi bizottságnak. Előveszi ő is az ingyenes állami népoktatást, de csak akkor, ha összes nemzeti erőnket erre fordíthatjuk. Annaak a tradíciónak nevében, melynek tisztelete ezer évig fenntartotta a magyar nemzetet, kéri a javaslat elfogadását. (Hosszantartó lelkes taps és élénzés.)

Elnök: Az ülést 5 percre felfüggeszti

Szünet után

Novacu Aurél: A kultuszminiszter mostani beszéde nem fedti a javaslatot, azért azt nem fogadja el.

Ülés vége 2 órakor

Városi közgyűlés.

— Első nap. —

A tegnapi városi közgyűlés oly csekély érdeklődéssel indult, hogy már-már azt hittük, hogy az egész tárgysorozatot letárgyalják pár óra alatt, azonban később megteltek a padok s a vízmű kibővítésének kérdésénél hosszas vita kerekedett. Es ez a helyes, mert bárki zokon vehetné a törvényhatóságtól, ha néhány perc alatt végig siklana olyan ügyön, ami 700,000 korona kiadást jelent.

Igy a kitűzött tárgyak nagy része a mai napra került. Meglátjuk, hogy miként érdeklődnek a törvényhatóság tagjai a csatornázás kérdése iránt, amely 3 millió korona terhet ró a városra.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Glac Antal főispán elnökölt.

Jelen voltak:

Dr. Bozóky Alajos, dr. Döri Ferenc, Fröhlich János, dr. Hoványi Géza, dr. Hoványi Gyula, dr. Károly Irén, dr. Kazay Kálmán, dr. Konrad Márk, Kiss Dávid, Mezey Mihály, Nozák Rezső, Papp Miklós, dr. Pácz Sándor, Schöpflin Ágoston, Sipos Orbán, dr. Várady Zsigmond, dr. Adorján Emil, dr. Altmann Jakab, Balogh Döme, Beczkay Lajos, Bertsey György, Czegléd Sándor, Czegléd Jeremiás, Cser János, Fényes Manó, Déry János, dr. Halász Lajos, Köblös Ferenc, dr. Kecskeméti Lipót, dr. Radó Ignác, Schwartz Izidor, Schütz Albert, Széles Lajos, Feldmann Izidor, Löwenstein Zsigmond, Reismann Mór, Schwartz Antal, dr. Tóth Ferenc, dr. Weisz Márton, Weisz Ernő, dr. Bárdos Imre, Ifj. Berger Sámuel, Guttmann József, Huzella Gyula, dr. Kurländer Ede, Lewitter Miksa, dr. Mihelji Lajos, Molnár Lajos, dr. Moskovits József, Moskovits Farkas, dr. Munk Béla, Pekanovits Imre, Rendes

Vilmos, Sebestyén Lajos, dr. Waldmann Márk, Wégner Ödön, Rimler Károly, Bordé Ferenc, dr. Istvánffy István, Juricskay Barna, dr. Cseresnyés Béla, Gerő Armin, Komlóssy József, Lukács Ödön, Sztarill János, Szántó Lajos, dr. Baróthy Akos, Kőszeghy József, Ragány János, Szűts Géza, Markovits Sámuel, Papolczy, Lakos Lajos.

A közgyűlés megnyitása után Cseresnyés Béla aljegyző felolvasta a polgármester havi-jelentését, amelynek főbb adatait már közöltük.

Felemlíti a jelentés még, hogy az Uránia társaság által Nagyváradon rendezett képkiallításán a város részére a tanács felhatalmazása alapján megvásárolta a polgármester Bihari Sándor 1 képét 1000 koronáért; özv. Bihari Sándorné pedig térje arcképét a városnak adományozta.

Bejeleníti továbbá a polgármester, hogy Beőhy László volt főispánnak a város által megrendelt arcképét Endrei Sándor festő elkészítette s azt a városház bizottsági termében kifüggesztették.

Részvétellel emlékezik meg Stern Hermann bizottsági tag elhunytáról s a betolyt adományokról.

A jelentést tudomásul vették.

A tanács előterjesztette a belügyminiszter leiratát a tanszemélyzet fizetésrendezése tárgyában, amely szerint a felemelt fizetést csak a jelenleg szolgáló tanítók kapják.

Gábel Jakab kifogásolja, hogy csak a mostani tanítók kapják a felemelt fizetést, mert a fizetésrendezés nem a mult jutalma, hanem a jövőre szól. Akkor a városi tisztviselők fizetését is csak így lehetne rendezni. Feltétlen elismeréssel van a mostani kultuszminiszter iránt a tanítók érdekében készített törvényekért. Indítványozza, hogy a város írjon fel, miszerint az ez utáni tanítók fizetését a megállapított összegben tartja fent.

Rimler Károly cáfolja a Gábel által előadottakat. A tanács helyes állásponton van, s a Gábel indítványa még időelőtti. A miniszter leirata senkire sem sérelmes most. A tanács az egész ügyről részletes előterjesztést fog tenni s akkor válik meg, hogy a város elfogadja-e a miniszter megszorítását, vagy nem.

Gábel Jakab magyarázza indítványát s a polgármester felszólalásában megnyugszik s indítványát visszavonta.

A tanács javaslatát elfogadták.

Budapest főváros közönségének átiratát az állami egyenes adó reformja tárgyában, némi módosítással pártolólág vették tudomásul s ehhez képest teszi meg felterjesztését a törvényhatóság.

Temesvár város közönségének átiratát s ezzel kapcsolatban Huzella Gyula s társai indítványát a szeszdó törvénytervezet reformja tárgyában a tanács azon javaslatát fogadták el, hogy az ipari szeszyárak megszüntetése ellen a tanács egy memorandumot készítsen s azt egy küldetés nyujtsa át a pénzügyminiszternek s a memorandumot pártolás végett az összes törvényhatóságoknak küldjék meg.

Szeged város átiratát, hogy az adófelső-lamlási bizottságok a jövőben minden törvényhatóságok részére külön-külön alakíttassanak meg, — hason szellemű felirattal pártolják.

Minden vita nélkül elfogadták a Nagyváradon felállítandó egye em tárgyabar kiküldött jelentését s az általunk már közölt memorandumot.

A tanács előterjesztette a vízműtelep kibővítése s a kibővítés által felmerülő költségek fedezésére vonatkozó javaslatát. A költségek 668,000 koronát tesznek ki. A fedezetre javasolja a tanács, hogy az 500 koronáig terjedő lakások után marad az eddigi 3% vízdíj, az 500 koronán felüli lakások után 4%-ra emel-

jék, de az üzletek vízdíja marad 3 százalék; a fürdőszobák után az eddigi 20 korona helyett 30 koronára emeltessék; az építésnél használt víz legalább önköltségen adassék; az utcák és terek locsolásáért a vízdíjat köveztvám alap megteríti. Kimutatja ezután a tanács előterjesztése, hogy mennyivel előnyösebb, ha az új víztelepet gőz helyett villamos árammal hajtják. Az áramot kilovattonként 7 fillérért adná a városi vízmű.

Dr. Kurländer Ede az 500 koronán felüli lakberek után a vízdíj felemelését nem helyesli. Majd a költségvetésekre tér ki. A kiadás kevesebb lesz, az annuitási összeg is kevesebb lesz s ez fedezi azt a 17,000 koronát, amit a vízdíj felemelése behozna. Azt is különösnek tartja, hogy a villamos áramot az önköltségáron felül adja. Legtermészetesebb, ha az áramot önköltségen adják. Indítványozza hogy mindenütt maradjon meg a 3 százalék, s a villamos áramot önköltségen adja a telep. Egyebekben pedig elfogadja a tanács javaslatát.

Balogh Döme a városi gazdálkodást kritizálja. A hegyre kivezetett vízvezeték és a vágóhid fogyasztanak legelőbbet, holott utóbbinál kitűnő kut van, gépezettel. Nem fogadja el a javaslatot, vegyék le a napirendről, míg a csatornázás elkészül.

Rimler Károly kimutatja, hogy nem szabad a csatornázást előbb készíteni, mert ez nagyban fokozza a vízfogyasztást. Okvetlenül sürgősen ki kell bővíteni a vízvezetékét. Eddig is nyáron naponta bizonyos időre el kellett zárni a vízművet. Ez pedig baj. — Pontrólpontra cáfolja Kurländer állítását. Ugy a pályázat, mint a költsön felvétel a törvényhatóság elé kerül. A villanyáram árát védi. Szerezzel kell ezen művet körülvenni, hisz ez már a folyó évben 97000 koronát ad a városnak. Különben mindkét mű a városé, ha nyer egyik vagy másik, csak a városé. Ajánlja a tanács javaslatát.

Dr. Moskovits József azt kifogásolja, hogy a villamos telepen az üzemhez vízvezetéki vizet is használnak. Ezért is kevés a víz. A világitás emelkedésével még jobban igénybe veszi a vízvezetéki telepet.

Lukács Ödön védi a javaslatot. Pontrólpontra cáfolja a javaslat ellen felhozott érveket. Alaposan kimutatja, hogy ugy az 1 százalék emelésre az 500 kor. felüli lakbereknél, valamint a 7 filléres áramokra szükség van. Ezen árat azonban minden évben leszállíthatja a közgyűlés, ha ugylátja, hogy megbirja azt a villamos mű.

Dr. Kurländer Ede újból ajánlja indítványát.

Dr. Károly Irén égetően szükségesnek tartja a vízmű kibővítését. A villamos mű áramának árához szól. A villamos hajtás a gőz és Diezlmotorral szemben előnyösebb, ezt statisztikai adatokkal bizonyítja. A kilovat óránként 7 filléres ár az önköltségnél is kevesebb. A villamosnak indirekt haszna van a nappali fogyasztásból. Nyer a villamos mű, nyer a vízmű, de mindkettő a városé. Évenként 15,000 korona haszna van a városnak a vízmű villanyos hajtásából. Három év óta küzd s már beleunt. Hónapok óta dolgozik, számításaiért jóttál, hogy nyer a város. A város az év végén mindig határozhat, hogy bizonyos összeget a vízmű javára írhatnak. Ajánlja a 7 filléres egységárat.

Schwarcz Izidor csak azt jegyzi meg, hogy a vízmű tervbe vett nagy arányú kibővítése nem szükséges.

Kőszeghy József az elhangzott beszédekre reflektál s kimutatja a vízmű kibővítésének szükségét. A 7 fillér egységára 5 fillerre azért kérte leszállítani, mert a vízvezetéknek tartalék állapot akarnak teremteni.

Az érmelléki Kereskedelmi és Ipari Részvénytársaság

borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

Dr. *Hoványi Géza* elfogadja a tanács javaslatát. Az 5 vagy 7 filléres ár közömbös, mert mindkettő a város s akármelyik nyer, adót kell utánna fizetni. *Károly Irén* előadása teljesen meggyőzte őt s ezért a tanács javaslatát pártolja.

Dr. *Adorján Emil* azt látja, hogy az 500 koronán felüli lakások vízdíjának és a fürdőszobák díjának szüksége nem torog fenn, nem indokolt. A vízdíjak az eddigi összegben maradjanak.

Dr. *Berkovits Ferenc* a fedezet kimutatását elengedhetlennek tartja. Szükségesnek tartja, hogy a vízdíjakat a javaslat szerinti formában emeljék.

Dr. *Adorján Emil* és *Lukács Ödön* felszólalásai után *Balogh Döme* halasztási indítványát visszavonta.

A többség a tanács javaslatát elfogadta azzal, hogy utasították a tanácsot, miszerint a vízmű kibővítéséhez szükséges 48 hold terület kisajátítása s a költségek fedezésére a költsön felvétele iránt intézkedjék.

Interpellációk.

Ezután az interpellációkra került a sor.

Déry János a városi vasut nagypiac téri feladó állomásának eltávolítása tárgyában, majd az aszfalt ügyben kérdezte a polgármestert, hogy ez utóbbi dologban miként akarja megvédeni a város érdekeit.

Balogh Döme pedig arra az eljárára hívja fel a polgármester figyelmét, hogy a villamos vasut este a két állomástól kilenc órákor bejövő villamos kocsik csak a nagypiaci kiterőig viszik az utasokat s ott leszállítják egyszerűen azzal, hogy már bemennek a kocsiparkba haza.

Rimler Károly polgármester azonnal válaszolt. A nagypiaci feladó állomás részére már találtak a Pece mellett alkalmas területet s így legközelebb megoldást nyer a kérdés. — Az aszfalt ügyben a bírói szakértői szemle meg volt. A városi tanács igyekezett a város érdekeit megvédeni. — A villamos vasut ügyben elhangzott panaszt megvizsgálja.

Ugy *Déry*, mint *Balogh* a válaszokat tudomásul vették.

Az idő már fél 7 órára járván, elnöklő főispán a gyűlést berekesztette. A még hátralevő ügyeket ma, szombaton délután tárgyalják.

UJDONSÁGOK.

Előfizetési felhívás.

A Szent László nyomda részvénytársaságának az az intézkedése, hogy az új bérlőnek adta át a nyomdát, kezdi gyümölcsét megteremni. Olvasóink elismerésükkel, a közönség új előfizetők jelentkezésével, mind elismerik az új rendszer szükséges és üdvös voltát.

Az év negyed kezdetén a szerkesztőség is, indítva a vállalkozó áldozatkészségétől, újult erővel fog munkája folytatásához. A keresztény Magyarország, a város és megye felvirágzására, a magyarságnak az ősi alapokon való megerősödése a mi ideálunk; ehhez a munkához kérjük a közönség fokozott támogatását.

Együttal ismételtén felhívjuk a figyelmét lapunk nyomdájára is, melyet az új bérlő teljesen modern elvek szerint vezet s a legnagyobb igényeket is kielégítően rendez be. Mindnyájunk együtt munkálása, összetartása adja meg erőnket, munkálkodásunk sikerét.

Lapunk előfizetési ára a helyi lapok közt a legolcsóbb:

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 .

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 .

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 .

A TISZÁNTÚL szerkesztősége és kiadóhivatala.

A kath. lyceum záróünnepélye.

A nagyváradai kath. kör. lyceumi előadásainak záróünnepélyét szombaton, e hó 13-án este 6 órákor tartja a *premontrei rend főgimnáziumának* disztermében. A lyceumi előadások mindegyike rendkívül érdekes és látogatott volt, de a szombati záróünnepély valósággal művészi eseménynek tekinthető. Az előadás programja gazdag, változatos. Dr. *Lányi József* tinini püspök tart előadást az egyház álláspontjáról a mai kor naturalisztikus irodalmával szemben. A kiváló zongora művész *Tarnay Alajos* zongorajátékával gyönyörködteti a hallgatókat. Nem kevésbé vonzó pontja a záróünnepélynek *Frankó Sándor* virtuóz hegedűjátéka, valamint dr. *Krüger* Aladárné és dr. *Krüger* Jenő éneke. Kétségkívül művészi esemény városunk gordonka művészeinek *Kürthy Istvánnak* és a kiváló zenetanárnak *Mazalík Józsefnek* együttes játéka.

Az előadás alatt az ajtókat zárva tartják, A záróünnepély részletes műsora a következő:

1. *Tarnay* zongorajátéka.
2. Az egyház álláspontja a mai kor naturalisztikus irodalmával szemben. Előadás, tartja: dr. *Lányi József* tinini püspök.
3. *Sonata Rubinsteintől*, op. 19. (Adagio és Allegro.) Előadják: *Frankó Sándor* (hegedű) és *Tarnay Alajos* (zongora.)
4. Az erdőben *Popper Dávidtól*, op. 50. Előadják: *Kürthy István* (cselló) és *Mazalík József* (zongora.)
5. *Tarnay Alajos* dalai. Előadja a szerző.
6. Bohém élet, opera *Puccinitől*; az első felvonás várl jelenete. Eneklük: dr. *Krüger* Aladárné urnő és dr. *Krüger* Jenő. Zongorán kíséri: *Tarnay Alajos*.

A belépti-jegy személyenként egy korona. — Allóhely 60 fillér. A jegyek *Láng József* könyvkereskedésében s a Kör szolgájanál előre is megválthatók, valamint az ünnepély előtt a pénztárnál.

Ezután is felhívjuk a közönség figyelmét, hogy az előadás ezuttal nem a jogakadémián, hanem a gimnáziumban lesz megtartva.

Tájékoztató.

Április 13. Kath. liceum záróünnepélye.

Április 14. A hegyközség gyűlése.

* **Személyi hír.** *Siket* Traján posta, táviró igazgató, *Rákóczy Mihály* dr. segédtitkár kíséretében, hivatalos ügyben, Debrecenbe utazott.

* **Püspökünk utazása.** Dr. *Semrecsányi Pál* megyés püspökünk a délvidék balzsamos levegőjén töltött néhány hónapos tartózkodás — mint örömmel értesülünk — igen jól érezte magát. Ő Excellenciája, hogy azt az egy esetet kivéve, amikor tavalyi orvosa meglátogatta, még csak nem is beszélt orvossal, orvosi gyógykezelés alatt nem is állott. Naponkint nagyobb sétákat, kirándulásokat tesz; a tengerparti tiszta levegő, a derűs nap, a tiszta kék ég igen kellemes befolyást gyakorolt főpásztorunknak egész szerve-

zetére. F. hó 15-én indul hazafelé a Rivienáról Észak-Olaszországon keresztül. Néhány helyen félbeszakítja utazását, egy-két napot tölt a Como partján, Vencében stb. úgy, hogy remélhetőleg e hó végén fog visszaérkezni székhelyére, hol szeretettel várják papjai és hívei. Hozza Isten!

* **Kinevezés.** *Glac* Antal főispán tegnap töltötte be a mezőtelegyi utbiztosi állást. A megüresedett helyre 47 pályázat érkezett be, melyek közül az alispán ötöt ajánlott a főispánnak. Az utbiztosi állás teendőit ez ideig ideiglenesen *Keszthelyi László* helyettes utbiztos teljesítette. A főispán *Keszthelyit* tegnap helyettesi állásától felmentette s az utbiztosi állásra *Nagy Elek* nyáradandrásfalvi lakost nevezte ki.

* **A Poyvár ház épül.** A Bémer térnek szépségéből jelenleg sokat elvesz a Poyvár ház. Ez a régi maradt épület már az idén elfog tűnni a térről s helyét egy modern palota fogja elfoglalni. *Poyvár János* tegnap nyújtotta be a terveket a városhoz s kéri, hogy az építési engedélyt adja meg részére. A terv igen izlées és minden kívánalmat kielégítő palotát ígér. Az új palota három emeletes lesz.

* **Nyilvános közkönyvtár Nagyváradon.** A Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége leiratot intézett a polgármesterhez a Nagyváradon létesítendő közkönyvtár ügyében. A leiratot a polgármester a Szigligeti társaságnak adta ki, oly felkéréssel, hogy adjon véleményt, hogy mi módon lehetne a közkönyvtárt felállítani. A Szigligeti Társaság tegnap küldte meg véleményét a polgármesternek. A társaság még most nem tud határozott véleményt adni, mert nem ismeri a város anyagi helyzetét, a tekintetből, hogy mennyit képes a könyvtár létesítésére fordítani. A célt különben igen fontos kulturális érdeknek tartja a társaság. A közkönyvtárt csakis úgy érdemes felállítani, ha az teljes lehet, mert ellenesetben nincs elérve a cél. A város a könyvtár felállítását nem vállalja teljesen magára, mert a horribilis összeget nem tudná fizetni. Javasolja azért a társaság, hogy a könyvtár létesítésére hozzájárulás céljából a megyét, a püspökséget és a káptalant is keresse meg a város. Egy közkönyvtár felállítása mintegy magával hozza a kulturpalota felállítását is. A kulturpalotának leginkább nálunk érezzük hiányát, azért a társaság igen üdvösnél találja a közkönyvtárral egyidejűleg a kulturpalota felépítését is. — Ami a püspökség és a káptalan hozzájárulását illeti, ennek nincs semmi alapja, mert úgy a püspökség, mint a káptalan olyan nagyszabású könyvtárt tart fenn, amilyen a városnak évtizedek mulva sem lesz. A kulturpalotát pedig legjobban lenne összekötni a muzeummal, amely most úgy i jelen- tekeny építkezést tervez.

* **Hol legyen a szanatórium?** *Tyukodi László* tegnap ajánlatot nyújtott be a polgármesterhez. Ajánlatában a létesítendő tudóvész szanatórium helyéről tesz említést. *Tyukodi* a saját tulajdonát képező szőlőjét ajánlja a szanatórium helyül. Az ajánló szőlője Törökmezőölgyben van, mintegy 7 katasztrális hold területű. *Tyukodi* hajlandó a területet jutányosan bocsájtani a város rendelkezésére s kéri, hogy a szabályszerű szemlét tartsák meg.

* **Megfelelőbbet jegyzőválasztás.** Nagykerékiben március 21-én tartották meg a jegyzőválasztást, melynek eredménye *Pásathy Ferenc* megválasztása lett. Az ellenjelöltek természetesen megtelebtezték a választást s azt állították, hogy a főszolgabíró erőszakoskodott. több képviselőtestületi tagot nem engedett le- szavazni stb. A főszolgabíró, e felebbezésre most tette meg jelentését s az ellene felhozott

vadakkal külön-külön foglalkozva azokat hamisaknak s alaptalanoknak mondja.

* **Sikeresen letett szigorlat.** *Ferdényi* Kálmán papnövendék, néhai Ferdényi Kálmán megyei árvászeki elnök fia, tegnapelőtt tette le a budapesti egyetemen a bibliai tudományokból és a keleti nyelvekből a szigorlatot, kiváló eredménnyel.

* **Az építő iparosok vándorgyűlése Nagyváradon.** Az ország építő iparára rendkívül fontos esemény színhelye lesz a közel jövőben Nagyvárad városa. A «Magyar építő iparosok országos szövetsége» ugyanis a minap megtartott rendes évi közgyűlésén *Rendes Vilmos* a nagyváradi szövetség elnökének meghívása folytán elhatározta, hogy a magyarországi építő iparosok első vándor gyűlést Nagyváradon fogják megtartani. Más városok, mint Szeged, Debrecen, Pécs stb. részéről is történt meghívás, de a közgyűlés kitüntető választása Nagyváradra esett, mely városnak kiváló ipari jelentősége és modern, forrongó szelleme nem ismeretlen az ország építő iparosai előtt. A vándorgyűlés időpontját a helyi szövetség a nyár végére tervezi és pedig olyan nagyszabású programmal, amely a vándorgyűlést valóban országos eseménnyé fogja avatni.

* **Az esküdtek összeírása.** Megemlégtettük, hogy a törvényszék elnöke átiratot intézett az alispánhoz, melyben panaszt tesz, hogy az esküdtek összeírásánál az intelligens osztályt kihagyják a névjegyzékből. Az alispán az átiratra minden fősolgabírónak körrendeletet bocsátott ki, s szigorúan meghagyta, hogy az esküdtek összeírását a legpontosabban ellenőrizték és ha abban valami hiányt találnak pótlás végett adják vissza az illető összeírónak.

* **Az eddigi sorozások eredménye.** Az idei sorozások pár nap múlva be lesznek fejezve. Ez ideig 10 járásban tartották meg a sorozást. A tíz járásból 7000 állítás illetőleg hadköteles állott e'ő, a kik közül 1500-at vettek be katonának. A legutóbb beérkezett jelentések a következő járásokban soroztak: *Cséffa, Beél, Berettyóújfalú, Nagyszalonta, Központ, Margitta, Tenke, Székelyhid, Sárrét és Érmihályfalva.* Legtöbben a tenkei járásból állottak elő, hol 818 állításköteles volt s ebből 261-et soroztak be. Az érmihályfalván előállott 573 hadköteles közül aránylag igen kevés ember vált be katonának itt ugyanis mindössze 83 volt olyan, akit a sorozó bizottság alkalmasnak talált. Még hátra van 7 járás és Nagyvárad, melyektől szintén nem sokat remélnek. Az idei sorozás eddigi eredménye mindazonáltal mégis jobb mint aránylag a múlt évi volt.

* **Szabolcs a kiegyezésről.** Szabolcs vármegye törvényhatósága legutóbb tartott közgyűlésén foglalkozott a jelenlegi kiegyezési tárgyalásokkal. A törvényhatóság határozatilag mondta ki, hogy feliratot intéz a kormányhoz, s e feliratában tiltakozni fog a hosszulejárati szerződések megkötése ellen. A kiegyezés minden pontjában a függetlenségi párt álláspontjára helyezkedik. E határozatot minden vármegyének megküldötték hasonló szellemű határozat hozatala végett. Biharvármegyéhez tegnap érkezett meg a határozat, mely a jövő közgyűlésnek fogja képezni egyik kimagasló tárgyát.

* **A cigány ügy.** Az oly sokat emlegetett cigány ügy ugylátszik teljesen lecsendesedett s a velencei gazdák is bele törődtek abba, hogy földeiken tovább is cigányok lakjanak. A kitelepítés megvalósítása volna a legcélszerűbb megoldása a cigány ügy rendezésének. Ily irányu előterjesztést már tett is a főkapitány a tanácsnak s a tanács ismét visszaadta az ügyet a főkapitánynak, hogy jelölje meg a helyet, hova a cigányokat kilehetne telepíteni. Azóta feledésbe ment az ügy. Ez igen érthető is, mert olyan telep, hova a cigányokat kilehetne

telepíteni nincs a városnak. Egyedül az Óssi pusztai irányában van hely mely szabad, ez azonban szemét lerakódó települ szolgál. Eltekintve ettől alkalmatlan azért is ez a hely, mert közel esik a város központjához s a cigányok onnan igen könnyen betudnak jutni a városba ez pedig a város közbiztonságát veszélyezteti. A kitelepítés pedig elodázhatatlan, mert a közbirtokosság csak ideig-óráig fog hálhatni. Leghelyesebb volna tehát, ha a város vásárolna területet a cigányok részére, s azt bizonyos évi bérért adná ki a cigányoknak.

* **Nagy vasuti szerencsétlenség.** A magyar királyi államvasutaktól vett értesülés szerint az Orsováról Budapestre indult 703. számú gyorsvonat Kis Kun-Dorosma állomáson a negyedik számú váltónál kisiklott. Négy kocsi teljesen üsszetörött; a pályatest egészen megrongálódott. *Két utas nyomban meghalt,* három súlyosan és tíz könnyen megsérült. A vizsgálatot megindították.

* **Vesztegető hajóügynökök.** A belügyminiszternek tudomására jutott, hogy a legutóbbi időben egy G. Schyns nevű antwerpeni vasuti és hajóügynök a községi jegyzőket levélileg arra szólítja fel, hogy a községeikből Amerikába kivándorlókat közvetítsenek, s ezért részükre 10 korona jutalmat ígér, minden egyes kivándorló után, s egyuttal beleegyeznek, hogy ezen összeg a hajóügy árába küldendő előlegből levonassék. A belügyminiszter felhívja ennél fogva az összes alispánokat, miszerint a községi és körjegyzőket figyelmeztesse, hogy e törvény által tiltott fölszólításokat feltétlen hatóságuknak minden egyes esetben s azonnal jelentsek be és hogy az ilyen ügynökök működését általában és éber figyelemmel kísérjék. — A miniszter körrendeletét az alispán most közölte a fősolgabírákkal alkalmazkodás végett.

* **Gondatlan kocsis.** Tegnap délelőtt könnyen végzetessé válhatott szerencsétlenség történt a tűzoltó őrtanya előtt. Kert utcán a hadapródiskola felé hajtotta Zettl Gyula őssi malombérlőjének kocsiját a kocsis. A kocsival szembe jött a 8-as számú villamos. A kocsis a pipáját piszkálta s nem vette észre, hogy a lovak közvetlen a sinek mellé vitték a kocsit. A villamos épen a szekér előtt állott meg, mikor a kocsis észrevette s izgatottságában megragadta a gyepőt s a lovakat épen a kocsinak fordította. A lovak világtalanok voltak s a felemelt ruddal a villamos kocsinak rántották a kocsit. A villamos ablaka bezúzódot, a kocsi rudja a kocsit is megsértette. A kocsis mikor látta, hogy a lovak a villamosnak rántották a kocsit annyira, megijedt, hogy a kocsiról leugorva elfutott. A lovak közül az egyik megsérült. A gondatlan kocsis ellen megindították a vizsgálatot.

* **Téves sorozás.** A margittai járásban múlt évi december hó 6-án tartották meg a sorozást. A sorozás alkalmával széplaki illetőségű Bozsa Jánost, aki 1887-ben született, tehát még nem volt hadköteles, besorozták Bozsa Bálint helyett, aki 1887. év elején elhalt. A besorozott Bozsa János be is vonult szolgálat-tételre s a tévedésre csak most jöttek rá, a hibás besorozásnak részben a széplaki református lelkész volt az oka, de legnagyobb részben Bozsa János idézte elő a félreértést. Bozsa János ugyanis azt állította, hogy ő Bozsa Bálint, a valódi Bozsa Bálint elhalálzásáról pedig nem tudott. A járási fősolgabíró most kéri az alispánt, hogy intézkedjék miszerint Bozsa János a katonaságtól kiszabaduljon.

* **Az iskolából.** II. Rákóczi Ferencről volt szó. Az osztályban lelkes hangulat uralkodott. A tanító kiszólítja a legrosszabb tanulót. Az gyors lépésekben kijön, lelkesen kezdi:

II. Rákóczi Ferenc a — és itt hosszú szünetet tart.

A tanító nem segíti, hadd gondolkozzék a gyerekek. A kinos néma csendet megtörik a hátulsó padban ülő gyerekek:

— Miért darálsz olyan gyorsan. Így egy szót sem lehet megérteni.

* **A Bisztra patak szabályozása.** Cséhtelek, Terebes, Bozsaly, Papfalva stb. községeknek valóságos réme volt ez ideig a Bisztra patak. Minden évben megismétlődő áradásaival viz alá borította a termő földeket, úgy hogy azokat jó ideig nem lehetett használni. A károsult községek kérelmére a kulturmérnöki hivatal most tervezetet készített, melynek alapján a patakat szabályozni fogják.

* **Az osztálysorsjáték** tegnapi húzásán a következő számokat húzták ki nyerménnyel:

15.000 koronát nyer: 52856.

10.000 koronát nyert: 42945.

5000 koronát nyertek: 47581 114591.

2000 koronát nyertek: 3475 20710 23942 46089 47904 51709 52806 64033 54381 65038 79802 80645 88682 89646 93101 99321 100784 106200 106278 107869 109035 115449 115588 119216 123202.

1000 koronát nyertek: 137 448 4956 4964 8521 12342 21033 21729 23770 24227 29260 28005 37549 37934 37549 32088 40890 43893 43931 44525 47214 47787 47974 51519 63835 65115 64807 66376 67428 76579 76978 80713 81412 81816 83152 84254 85440 93064 93950 95983 97913 98551 103456 106966 112807 115947 116362 119193 120853 122640 1226400 124886

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

* **Besurranó tolvaj.** Tegnapelőtt este élénk lőtás-futás volt a Magyar-utcán. Hiába volt minden kérdezősködés, senki sem tudott felvilágosítást adni. Végre a nyomozó rendőr felvilágosítást adott. A görög katolikus iskola udvarából egy asszony több ruhát ellopott. A rendőrség még ezideig nem tudott nyomára akadni a tolvajnak.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Szombat: Hofmann meséi (Szojer Ilonkával).

Vasárnap d. u. Zsába, este: Vig özvegy (Szojer Ilonka bucsuja.)

Cigánybáró.

— *Szojer Ilonka második fellépte.* —

A közönség egy részét távol tartotta a színháztól az, hogy mostanában mást sem játszik a társulat, mint Cigánybárót, Vig özvegyet; vagy változatosság kedvéért Vig özvegyet, Cigánybárót. A páholyok egy része füres volt; annál inkább megtelt azonban a színház többi része.

Aki nem nézte meg a tegnapi előadást, igazi élvezettől maradt el. Akárhányszor adták a Cigánybárót, a tegnapi előadás valamennyit felülhaladta; ezt az operettet ilyen remek előadásban még nem hallottuk Nagyváradon. A siker oroszánrésze természetesen *Szojer Ilonkára*. Bámulatos nagy terjedelmű, kedves, hajlékony hangja, kiváló énektudása és színező képessége elragadták a közönséget, mely minden énekszám után viharos tapsokban adott kifejezést lelkesedésének. Egy apró bal eset az I. felvonás végén s egy kis hűlés fel sem tűnt. Evekkel ezelőtt hallottuk *Szojer Ilonkát* s most ugyanazokat a művészi kiválóságokat csodáltuk énekében, amelyek emlékéit azóta őrizte a közönség. Alakító tehetsége azonban határozottan fejlődött s *Szaffi szerepé-*

ben játéka is kitűnően érvényesült. Bájos megjelenése, üde fiatalsága mind hozzájárultak, hogy tegnapi sikere sokáig emlékezetes legyen.

Az itteni szereplők azok voltak, akik a Cigánybárót már többször sikerre vitték. Külön ki kell azonban emelnünk *Hajnal* György szemmel látható fejlődését a buffo szerepében, továbbá *Toronyi* erőteljes, hatalmas tenorját, mely érvényesülni tudott a vendégművész mellett is. Barinkay szerepét soha olyan szépen nem énekelte, mint tegnap. Nem erőltette ok nélkül a »csak azért is kivágom« hangokat, tudott piano részeket lágyan énekelni s egyáltalán magasabb művészi értéket adott énekeknek. Ez a hang megérdemelné, hogy alaposan képezzék, ne erőltessék túl s alkalma és ideje legyen a tegnapihoz hasonló sikerre vezető komoly tanulmányokra. —r.

A kolozsvári szintársulat nálunk. A kolozsvári szintársulat e hó 21-én a Szigligeti színházban játszik a Szigligeti szobor alap javára. Várostervező általános az érdeklődés a jótékony előadás iránt s bizonyos, hogy az érdeklődés zúfolt házat hoz össze. Előadásra kerül Butti olasz drámáinak »*Mindent semmiért*« c. darabja. Ugyanaz nap a mi színészeink játszó Kolozsavárt a »*Vig özvegy*«-et Károlyi Leonával a címszerepben. A kolozsvári előadás tiszta jóvedelmét ugyancsak a szobor-alap gyarapítására fordítják.

Hoffmann meséi. Ma este Offenbach mesterműve: »*Hoffmann meséi*« kerül előadásra a színház előkelő vendégművésznőjével Szoyer Ilonkával, a ki a hármastól női szerepet látja el gyönyörű hangjával. A nevezetes dalmű előadása alkalmából a zenekar megerősödik, helybeli uri műkedvelők, ismert zenészek vállalkoztak arra, hogy a mesés muzsika hatását impozánsabbá tegyék. A vendégművésznő mellett az énekes személyzet nagyrészt foglalkoztatja az opera. Uj lesz Szende a ki Oláh Gyula, szerepét vette át.

Szoyer Ilonka holnap is fellép. A közönség körében olyan óriási érdeklődés nyilvánul meg Szoyer Ilonka vendégfellépése iránt, hogy különösen a »*Vig özvegy*« előadásáról sokan kiszorultak. Az igazgatóság erre való tekintettel felkérte a művésznőt, hogy még egyszer játssza el nálunk a »*Vig özvegy*«-et. A művésznő a közönségnek engedtetve, megtoldja vendégjátékait és holnap bucsuzik el a »*Vig özvegy*«-ben. Jegyek már ma válthatók.

Zsába — délután. Holnap, vasárnap délután a kacagató bohózat »*A zsába*« kerül színre fél helyárok mellett. A főszerepeket Angyal Ilka, E. Kovács Mariska, Krasznai stb. játszó. Jegyeket már ma árusítanak a nappali pénztárnál.

IRODALOM.

A táncról. Erdekes felolvasást tartott nemrég *Géczy* Lajos a Szigligeti társaságban a táncról, mely annak idején nagy tetszést aratott. Ez a felolvasás most külön füzetben is megjelent s annak a bizonyossága, hogy a kis dolgozat önálló olvasmányoknak is igen érdekes.

Igazságszolgáltatás.

Elítélt kuruzsló. Példásan tüntette tegnap a járásbíró Nagyváradnak egyik kuruzslóját Fischer Halász Rózát. A kuruzsló asszonyról annak idején bőven megemlékeztünk. A

rendőrség a járásbíróhoz tette át az ügyet. A kuruzsló asszony védője Duma Flórián volt. A bíróság közegészségügyi kihágásban találta Fischert vétkesnek, ezért őt 160 korona pénzbüntetésre, esetleg 8 napra átváltoztatható elzárásra ítélte. Ezen kívül ítéletileg mondta ki a gyógyszerek elkobzását és megsemmisítését is. Az ítélet ellen a védő felebbezet.

REGÉNYCSARNOK.

Művészelet.

Irta: Kraszevszkij A. N.

— Oroszból. — 16.

Magas, keskeny vállu, körülbelül harminc éves férfi volt, világosbarna hajjal, mely a halántékok körül már gyérülni kezdett, simára borotvált, gondozott bajuszu arccal, mely finom vonásaiban erősen emlékeztetett a szép nővér előkelő metszésű arcára. Hanem a báj — a szépség eme meglevenítő lelke, mely Natália halvány arcát vonzóbbá tette minden klasszikus vonásnál — Assanownál teljesen hiányzott. Minden rajta ép oly hibátlan volt, mint arcéle: magas kemény inggalléra, a pantallónja alól kilátszó drapszínű lábtűk, a fekete kivarrásu szürke keztyűig. A legmagasabb rendű orosz hivatalnok kifogástalan típusa volt, azon emberé, ki a nyilvános életben csak annyi gondolatszabadságot enged meg magának, a mennyi nem vet gátot előléptetésének.

Miután e mellett igen okos, éles ítéletű ember volt, azon kéjjelmetlenségért, melyet szellemi tehetségeinek megnyomorítása az állam szolgálatában neki okozott, azzal boszulta meg magát, hogy a magánéletben, föl nem használt eszének fölüllegével folytonosan kellemetlenül riktó szellemi világitást terjesztett maga körül, melynek fényénél elvitatáhatatlannal kitűnt, mennyire hiuk mindazon kedves, költői bohóságok, mik életünket szépíteni szokták.

Ha környezeténél ily módon kellemessé tette magát, azt hitte: kötelességet teljesített.

Különös, hogy sivár ridegsége mellett őszinte zenekedvelő volt. Oly jól gondolkázott, a mennyire az ő állásbeli ember azt magának egyáltalán megengedheté, vagyis, bizonyos elegáns biztalansággal, mely karöltve járt a leghajszálhasogatóbb művészi virtuozitással s ennél fogva nagyban kereste volt Lensky társaságát.

Mig most nővére várakozott, szép, setét, de kellemetlenül éles tekintetű szemei gyanakodólag kutatták át a szobát. Nyugtalanokodni kezdett. A terem légköre ugyszólván túlaradt a boldogságtól. Minden jól látszott itt érezni magát: a kopott butorok, a hangjegyek, melyek a zongorán kissé rendetlenül össze-vissza heverték. Az asztalon, a mely mellett Assanow helyet foglalt, nagy kosár halavány Malmaison-rózsa állt, míg a zongora alatt hegedűtokot vett észre.

Sergej Alexandrovitsch összeráncolta szemöldéit. Ekkor belépett Natália; ő felállt, elébe ment, homlokon csókolta és megölelte. A fiatal leánynak feltűnt, hogy e percben nem érzett oly örömet, mint máskor, hanem inkább mintegy hideg fuvallat érinté. Kettejük közt melyikök változott — fivére-e, vagy ő? —

— Mily meglepetés! — szólt, és maga is érezte, hogy hangja erőltetett, nem a szokott természetes. — Rendesen nem szokásod az ilyen váratlan megjelenés!

— Utazásom csak az utolsó percben határozódott el, — viszonzá Assanow kissé habozva és szüntelen mosolyával hozzá: — Remélem, nem vagyok utadban, Natália?

— Már hogy kérdezhetsz ilyet, — kiáltá élénken. — De hát ül le, tedd le kalapodat, hisz itthon vagy!

Assanownak feltűnt nővérenek nyugtalan-sága. Egyszer-kétszer megköszönte a torkát,

mielőtt újból helyet foglalt volna azon asztal mellett, melyen a rózsa-kosár pompázott.

Natália nem ült le. Mindkét kezét az asztal mahagoni lapjára támasztva, lehajlott a virágokhoz és lassan, élvezettel szívta be azoknak álmatagon édes illatát.

— Meg voltál elégedve teleddel? — kérde Sergej Alexandrovitsch.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, április 11.

Buza április	13 15	13 35
Rózsa április	13 50	13 30
Tengeri május 1907	10 80	11 05
Repcze aug.-ra	27 80	28 24
Zab ápr.-ra	15 20	16 10

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktözsde 1907 április 11-én.

Magyar aranyjárdék 4%	11 21
Magyar koronajárdék 4%	99
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	83
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	95
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	96
Magyar gyermek sorsjegy-kölesön	200
Tisza zab. és szegedi sorsjegy-kölesön	150 50
Oszták járadék ezüstben	99
Oszták járadék papírban	100
Oszták korona járadék	117
Oszták járadék aranyban	99
1860. oszt. államsorsjegyek	155
Oszták-magyar bankrészvény	17 65
Magyar hitelbank részvény	17 65
Városi villamosvasut	833
Oszták hitelbank intézeti részvény	680 50
20 frankos frankos (Napolendör)	683 25
Oszták-magyar államvasuti részvény	19 08
Német birodalmi márka	117 58
London vista	24117
Páris vista a	95 47
20 márkás arany	37 40

Értéktözsde.

Budapest, április 11.

Oszták hitelrészvény	678
Magyar hitelrészvény	796
Leszámitoló bank	506
Rimamurányi	525
Oszták-m. állam vasutirészvény	670
Közuti vasut	594

Kenderáztató Oláhszentmiklóson. Az oláhszentmiklósi kenderáztató vitás ügyében tegnap tett jelentést a Fekete-Körözs ármentesítő társulata. A társulat azt véleményezi, hogy a kenderáztató az ottani csatorna mellett létesíttessék s így a vizet nem fogja megfertőzni. A kenderáztató elkészítését államsegéllyel gondolja megvalósítani, oly formán, hogy az állam 4600 koronát utalványozzon ki a közönségnek az építéshez.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

NAGYVÁRADI HITELBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Az üresedésbe jött óvadékképes

irodaszolgai állás

betöltésére pályázatot hirdet. Az erre vonatkozó kérvények e hó 22-ig benyújthatók. Feltételek az Intézet helyiségében az üzleti órák alatt megtudhatók. Az állás legkésőbb 1907. május 1-én elfoglalandó.

Nagyvárad, 1907. április 12.

Az Igazgatóság.

Ha jó és csinos cipőt akarunk, akkor
vásároljunk

Moskovits cipőt.

Moskovits Farkas és Társa
cipő-és csizmagyár N.-Várad, Kossuth-u.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítók.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfeljek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
táncrendek, étlapok,
napptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Lukács Aladár

elsőrangú kalap-, fehérnemű- és uri-

divat üzlete

Nagyvárad, Fő-utca.

Telefon 516.

Egy teljesen felszerelt

kisebbszerű könyvnyomda, mely áll: 2 regálisból, 2 nagy antiqua szekrény, 1 nagy anyagszekrény, 22 kis szekrény, és 13 berakó kis szekrény 35 különféle betűkből, stégek, térzők, quadrátok és 1 kis szekrény tele rézlé-

niakkal 350 forintért eladó. A nyomda jelenleg üzemben kívül van, üzembe hozatalához csak 1 amerikai gyorsajtó szükséges. **Bővebbet a kiadóhivatalban.**

Egy két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik
tanulónak
a Szent László nyomdában.

HIRDETESEK
jutányos árban
felvétetnek a
„TISZÁNTÚL”
kiadóhivatalában.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3 legfeljebb 3/4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), színes fényképező-lámpák és mindenemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyancsak kaphatók **nernst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1/5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, lámpák kezelését, hozzávaló csőpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és diszitó műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodá-
val szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa-butorok rendkívül nagy választékban.

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak

Kivánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Dr. Rác Ödön Sanatoriuma és vizgyógyintézete

(ezelőtt Politzer-féle)

Nagyvárad, Szilágyi-Dezső-utca, 7. szám.
Telefon 693.

Bejáró és beennlakó betegeknek egész éven át nyitva. (Fertőző és elmebeteg kivételével.) Vizgyógyászok, villany gyógyászat, villanyfürdők, szénsavas-törpefnyó. Asványfürdők, forró légzékezelés, gőz szekrény, pöstyéni iszapkúra. Inhalatók. Vibratios massage, Soványító és hízó kúra.

Javalva: Idegesség, kim-rülttség minden neme, gyomor, bél-, szív, tüdő és légzőszervek bántalmi, izületi-, izom, ideg csuznál kitűnő gyogyeredmények.

Állandó orvosi felügyelet.
Olcsó árak. Pensio (lakás és ellátás) naponta 3-5-7 korona.

Prospektus és felvilágosítással szívesen szolgál

Dr Rác Ödön,
az intézet tulajdonosa és vezetője.

3842—907.

Hirdetmény.

Nagyvárad város összes városrészeire vonatkozó, s a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott folyó 1907. évi tőkeamatadó kivétési lajstrom az 1883. évi XLIV. t. cz. 18. §-a értelmében f. é. április hó 11—18 ik napjain át nyolc napi közszemlére a városi adóhivatal 15 ik, zámu szobájában a II-ik kerület Ujváros és Külváros városrészekre nézve, a 21 ik számú szobájában az I-ső kerület Olaszi és III-ik kerület Váralja, Velence, Csillagváros és a Hegyre nézve a 26 ik számú szobájában azon figyelemztetéssel tétetik ki, miszerint érdeklő adókötelesek, a jelzett lajstromokban terhükre előirt adót ott megtekinthetik s az elleni netaláni felszólamlásukat azon adózók, kik ezen adónemmel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt azok pedig, kik ezel a folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuk k adókönyvecskéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt — a városi közigazgatási bizottsághoz címezve — a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújthatják. A később benyújtott felebbezés érdemi tárgyalás alá nem fog vétetni.

Nagyvárad, 1907. évi április hó 9

Városi adóhivatal.